

Wentlandska arfvet : Rättegångshistoria och tidsbild från 19:de århundradet

*27 B f a Br. Wendtland, Per
Henrik Lampa, med ant. av
mormoderns namn*

National Library
of Sweden

1881

Yrindel. 50
Rättegångshandlingar
(B)

Wendtlandska Arfvet.

Rättegångshistoria och Tidsbild

från 19:de århundradet.

SKENINGE,
J. W. Lundbergs boktryckeri,
1881.

Wendlandska Ärket.

Historiska och Fildbild

från 19de århundradet

Wendtlandska Arfvet.

Rättegångshistoria och Tidsbild

från 19:de århundradet,

F. d. Bruks-Patronen **Carl Jacob Grill**, född 1788, var gift sedan 1813 med **Gustafva Cavallin**. Dels före giftermålet, dels derefter, hade CARL GRILL ärft — omkring 1814 och dessförinnan — efter sin fader och andra, aflägsnare anförvandter af Grillska släkten, samt 1824 efter sin moder, äfvensom ock 1836 och 1855 efter sina bröder J. ABRAHAM GRILL och ANTON GRILL, utom kontanta penningar och lösören, *följande fastigheter*, uppskattade till vidstående värden, sedan alla skulder blifvit gäldade:

	R:mt	R:gs
1/135 i Söderfors bruk m. m. (1811) för	3,000:	—
31/1080 i Österby bruk m. m. (1812)	14,351:	85
1/2 i Bona bruk m. m. (1814)	24,500:	—
4/675 i Söderfors och Österby bruk (1825)	2,700:	—
1/6 i Wilkhytta hemman (1825)	1,340:	—
1/6 i Godegårds bruk och gods (1827)	16,666:	66
1/5 i Axhults m. fl. hemman (1839)	12,000:	—
1/4 i Ullevi och Jernberga hemman (1855)	11,933:	34 *

S:a R:mt R:gs 86,491: 85

Derjemte ärfdde han, året före sin död, efter sin broder GUSTAF GRILL, som dog 1858, eventuelt, 1/3 af dennes efter brodern ANTON GRILL ärfda 1/4 (alltså 1/12) i Ullevi och Jernberga hemman (3,977: 77 *) på grund af ett inbördes testamente emellan denne och dess Fru, hvilket Testamente hvarken af CARL GRILL eller hans Fru eller arfvingar bevakats, men icke heller klandrats, men också icke specielt af GUSTAF GRILLS öfriga arfvingar bevakades.

Detta Testamente föreskref dock det vilkor härvid, att *sjelfva hemmansdelen* icke skulle tillfalla CARL GRILL, utan blott 5 proc. ränta och afgäld deraf tillgodokomma honom och hans hustru under deras lifstid, men detta att räkna från GUSTAFS död. Sjelvva fastigheten skulle tillfalla GUSTAF GRILLS öfriga arfvingar. Och bestämde samma Testamente rörande den öfriga qvarlätenskapen, att Enkan skulle sitta i orubbadt bo till sin död, — men derefter, om CARL GRILL och hans Fru då lefde, 5 proc. afgäld och ränta af deras arfslott deri årligen dem tilldelas, åliggande det GUSTAF GRILLS öfriga arfvingar, som skulle uppbära sjelfva kapitalet, att genom inteckning i fast egendom bereda CARL GRILL och hans Fru, om de så äskade, säkerhet för räntas utbe-

*) Detta värde sedermera höjdt med öfver 33 proc. för att tillmötesgå Cavallinska arfvingarnes anspråk.

kommande af nämnde 1/3-del, och borde, efter CARL GRILLS och hans Frus död, denna arfvedel, äfven till afkastningen, tillfalla lagliga arfvingarne efter GUSTAF GRILL (alltså icke hans hustrus arfvingar), nemligen brorsonen HOWARD GRILL, och brodern FREDRIK GRILL eller dennes barn.

Af ofvan uppräknade fasta egendomar, försäldes första arvet i Söderfors, Österby m. m., ett år före CARL GRILLS giftermål, 1813.

Hälften i *Bona bruk* m. m. försäldes samma år, 1814, som den ärfdes, och som giftermålet egde rum, och erhöll Hustrun GUSTAFVA i vängåfva, vid köpets afslutande, 1,000 R:dr B:co af köparen, GUSTAF GRILL, hvilka penningar borde inestå hos brodern GUSTAF GRILL, samt inestodo från 1852 hos HOWARD GRILL, såsom ägare af *Bona*, intill år 1859, då de uppsades och utbetalades af honom.

De öfriga af ofvan uppräknade egendomar försäldes likaledes efter hand under äktenskapet, af CARL GRILL, så att vid hans frånfalle återstodo ej flera ärfda fastigheter än hans, efter brodern ANTON GRILL, 1855, ärfda 1/4 i *Ullevi* och *Jernberga* hemman.

Derjemte ägde han vid dödsfallet af honom sjelf före äktenskapet, 1813, inköpte hemmanen *Kartorp* och *Eversby* samt en gård i *Motala köping*.

Då CARL GRILL, i Mars månad 1859, dog i *Motala*, utan bröst- arfvingar, befanns i boet följande tillgångar:

Contant	3,096: 64
Lösören, upptagne i värde till	6,124: 88
Fordringar	15,585: 66
<i>Kartorp</i> , 1/4 hemman, värderadt till	20,000: —
<i>Eversby</i> , 1/4 hemman, värderadt till	25,000: —
<i>Gården</i> i <i>Motala köping</i>	8,000: —
samt den honom genom brodern ANTONS frånfalle nyss förut tillfallna arfslotten, 1/4 i <i>Ullevi</i> och <i>Jernberga</i> , hvars värde nu höjdes till	25,000: —
med afräkning af inteknad skuld	6,512: 90 = 18,487: 10
	S:a 96,294: 28

emot *Skulder*:

Inteknade i <i>Kartorp</i> och <i>Eversby</i>	4,268: 75
Ointeknade	13,387: 68
	S:a 17,656: 43

Utgörande tillgångarnes *Saldo* R:dr 78,637: 85

Enkan GUSTAFVA skulle derjemte, såsom ofvan är anfördt, åtnjuta till sin död afgäld och ränta å 1/12 af samma *Ullevi* och *Jernberga*. Dessa gårdar innehades på arrende af HOWARD GRILL, som ägde 1/4 deraf sjelf. FREDRIK GRILL ägde 1/4 — och voro dessa båda tillagde äganderätt äfven till återstående 2/4, efter GUSTAFS och CARLS död, enligt deras testamenten.

Vid bouppteckningen, som i vederbörlig ordning förrättades, hade Enkan anmodat en aflägsen släkting, Bruks-Inspektoren ANTON GRILL, att sköta hennes affärer, och bestyra om egendomens förvaltning, hvilket uppdrag samvetsgrannt af honom fullgjordes, till hennes fulla nöje,

under första och en del af andra året efter mannens död, till dess obehagen härvid nödgade honom att fråntråda detsamma.

Vid arfskiftet efter CARL GRILL, som förrättades af Regements-Auditören, Häradshöfdingen SALANDER å N. Freberga, Häradshöfdingen G. NORSTRÖM å Karshult. och Borgmästaren, Häradshöfdingen CURMAN i Skeninge, alla lagfarne män, den senare ombud för CARL GRILLS arfvingar, och hvilket arfskifte änteligen avslutades i November 1861, uppträdde också ett sjefvaldt ombud för Enkefru GUSTAFVA GRILL, född CAVALLIN, nemligen vice Häradshöfdingen WENDTLAND, född LAMPA, systerson, eller på annat sätt i något släktskapsförhållande till Enkan, och på så sätt presumtiv arftagare till henne, förande talan äfven för åtskilliga andra hennes anförvandter och arfspretendenter, "för att be-
"vaka Enkans rätt" den han påstod, "att mannens arfvingar, i många
"afseenden obehörigt, sökt bestrida."

Till yttermera visso skaffade sig WENDTLAND förordnande att vara förmyndare för den gamla Frun.

Enär nu, enligt Giftermåls-Balken och deri gjorde förändringar, genom Kongl. Kungörelsen den 6 Oktober 1848, är föreskrifvet att, "genom de ändringar i *lagen om Gifrorätt*, som uti Kongl. Förordningen af den 19 Maj 1845 äro gjorda", och hvari denna gifrorätt bestämmes till hälften i boet, ehvad det är man eller hustru, som densamma skall taga — "någon rubbning icke är skedd i rättigheter i boet, i de äktenskap, som äro ingångne före 1845" — samt, enär dessa rättigheter, enligt Giftermåls-Balkens 10 Kap. 2 §, i alla de äktenskap, som ingåtts före 1845, voro — "att man och hustru skola hafva giftorätt i allt, fast och löst, som de aflla tillsammans, men icke i *den fasta egendom, som mannen före eller efter äktenskapet ärft, eller förut förvärfvt, denna giftorätt beräknad för hustrun till en tridung*" i allt fast gods på landet, som de i hjonelag aflla tillsammans, *jord undantagen, som mannen före eller efter äktenskapet ärft*" — samt samma 10 Kap. 2 § derjemte stadgar, "att i den *fasta egendom* på landet, som man före eller under äktenskapet ärft, eller förut förvärfvt, *äger ej andra maken giftorätt*" — samt slutligen Kongl. Förordningen den 19 Maj 1845 bestämmer, att, "om *mans odaljord* är till *beggedera makarnes nytta såld, fyllte då de, af sin jord, till hälften hvardera, och der jord ej är till, fyllte då af lösören*" — hvilka alla stadganden förefalla så klara och oförtydbara, att ingen borde kunna missförstå dess rätta förstånd och mening, och åtminstone ingen uppläst och ärlig domare kunna tyda dem på mera än ett sätt, — — så borde också i detta fall, vid deras tillämpning så förfaras, att, innan någon giftorätt i boet kunde utgå, den af CARL GRILL ärfda fastighet, såvidt sådan fanns qvar, och derest den var afyttrad, jemngod fastighet, eller stadsjord till lika värde, eller penningar, i stället, först borde afsättas, att öfvergå till CARL GRILLS arfvingar, — och Enkans giftorätt beräknas endast af hvad som sedan öfverblef i boet, till en tridung deraf.

Alltså, och enär nu det mesta af CARL GRILLS ärfda jord var såld, och otvifvelaktigt var, att allt, som såldes vid den tid äktenskapet

ingicks samt derefter, sålts till *bådadera makarnes nytta*, så borde denna arfve- och odaljord också *surrogeras* af andra tillgångar.

Då emellertid samtliga tillgångarne, uppgående till R:dr 78,637: 85, icke ens uppgingo och svarade fullt till värdet af

arfvejorden 86,491: 80
 så hade efter Lagens *bokstafliga lydelse icke alls någon gifterätt* i boet kunnat Enkan tillkomma.

Detta kunde nu visserligen synas vara, om än rättvist, dock hårdt; men Enkefru GUSTAFVA GRILLS ekonomiska ställning, för sin egen del, hade icke på ringaste sätt blifvit äfventyrad, om dessa lagliga bestämmelser blifvit tagna till efterrättelse, alldenstund mennans arfvingar aldrig tänkte att förknappa på hennes anständiga bergning till sin död. Ett *Testamente* fanns, hvarom mera nedan, hvilket utstakade hvad hennes man hade önskat, att hon under sin återstående lifstid borde hafva att lefva utaf, och detta hade dessa arfvingar aldrig kunnat underlåta att respektera. Och Svågern GUSTAF GRILL hade i sitt *Testamente* dessutom föreskrifvit, att hon skulle njuta afkastningen till sin död af mennans arfvedel i hans bo, till en del redan från hans dödsår 1858, — till en del efter hans Enkas död, såsom ofvan är anfördt.

Men Enkefru GUSTAFVAS arfspretendenter af CAVALLINSKA släkten hade på sådant sätt gått miste om en förmögenhet utur GRILLSKA släkten, den de längtansfullt afvaktade att komma till, efter den äldriga Tantens död, och derföre borde lagen genom hvarjehanda hårklyfverier och ordrytterier tummas och tolkas efter WENDTLANDS juridik, så att rofvet måtte synas på lagligt sätt hafva tillfallit *den* sidans arfspretendenter, och så litet som möjligt tillerkännas *den* sidans arfvingar, hvarifrån förmögenheten utgått.

Utredningsmännen i boet, som visserligen icke i allo kunde rätta sig efter WENDTLANDS postulater, hvilka sedermera i långa rätttegångar vidhöllos och slutligen gjorde sig gällande, läto emellertid inverka på sig af dessa påståenden att bestämma i afseende på *surrogeringen*:

1:o att arfvet i *Österby* = 14,351: 80 (det på 3,000 var icke upptaget och kom att lemnas alldeles ur räkningen) icke behöfde surrogeras, på den grund, att denna eller dessa arfslotter sålts ett år före giftermålet;

2:o att arfslotten i *Bona m. m.* = 24,500, som dock var CARL GRILLS stora arfvedel i jord efter sin fader, ej borde räknas såsom arfvejord på den grund, att den ej var tillträdd, utan såldes straxt efter giftermålet, och att kontanta medel ej behöfva surrogeras. Att den var till båda makarnes nytta såld, bevisas dock af den till hustrun vid köpet gifna vängåfvan, samt deraf att för köpeskillingen CARL GRILL i stället tillhandlade sig *Kartorp*, dit makarne flyttade och qvarbodde i många år efteråt:

3:o att arfslotten i *Godegård m. m.* = 16,666: 66, icke borde surrogeras för mera än 8,333: 33, utan den öfriga hälften af förstnämnda värdebelpopp anses utgöra värdet för egendomen åtföljande *inventarier*, om hvilken i 1824 års arfskifte icke någonting serskildt nämnes; hvadan alltså hela Godgårds bruk med underlydande 40 hela hemman icke skulle varit värdt mera än 50,000 R:dr R:mt, sedan skul-

derna voro betalte, eller icke mera än de inventarier, som för året der funnos; samt

4:o) att *Wilkhytta* ej skulle surrogeras.

Enligt dessa arfskiftesmännens beslut blefvo alltså, såsom surrogat för den försälda arfvejorden, i räkning uppförda endast:

4/675 i Söderfors för	2,700: —
1/6 i Godegård för	8,333: 33
1/5 i Axhult, m. m. för	12,000: —
samt 1/4 i Ullevi och Jernberga, ansedt i värde	18,487: 11

Summa R:dr R:mt 41,520: 44

i stället för 83,491: 80
och tillerkändes Enkan Giftorätt i hela det öfriga boets behållna värdebelopp med 1/3 deraf, hvarigenom hon skulle bekomma:

1:o) Fördel, 1/20 af lösören med	352: 53
2:o) Gården i Motala	8,000: —
3:o) Lösegendom	6,908: 50
4:o) Giftorätt	830: 46

16,091: 49

samt uti sin lifstid såsom morgongåfva 1/6 af mannes lott

i boet $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$ af Evertsby, i värde upptaget till 13,919: 51

30,011: —

samt på lifstiden hela Kartorp.

Emellertid blef denna arfsfråga ytterligare invecklad genom den omständigheten att CARL GRILL hade i lifstiden upprättat också tvenne *Testamenten*. Det ena på sin dödsbädd 1859, innehållande dispositioner uppgående till 9,500 Rd:r R:mt, till oäkta barn och andra personer, och hvilket Testamente af alla parter lemnades oomtvistadt. Det andra, uppsatt långt förut, eller 1846, till förmån för Enkan, och tydligen i medvetande om, att, sedan den sålda arfvejorden blifvit surrogerad till fullo, intet skulle återstå såsom fördel och giftorätt för den efterlemnade Enkan, hvadan också i detta Testamente förordnas om hela qvarlätenskapen i både löst och fast, intet undantagandes, vare sig ärft eller förvärfdt. Dess bokstafliga innehåll är nemligen, "att, efter min död, kostnaden för min begrafning och boets skulder, "skola godtgöras af mina fordringar; att min kära hustru skall, i *hela sin återstående lifstid*, fritt och obehindradt, äga och *disponera* alla "mina, inom Motala köping varande tomter och åbyggnader, jemte "alla mina der befintliga lösörepersedlar, tillika med ärliga *afkastningen af Kartorp*" (om Eversby står der intet, Ullevidelen var då ännu ej ärfd), "hvaremot *äganderätten till Kartorp, jemte mina öfriga fastigheter*" (alltså Eversby och gården i Motala) "likasom öfver"skottet af boets fordringar, sedan de blifvit använda till min begrafning och till godtgörande af boets öfriga skulder, *genast* efter min "död, till laglig fördelning tillfalla *mina* arfvingar" (hvilka då voro Brorsonen HOWARD GRILL och Brodren FREDRIK GRILL samt de barnlösa 2 Bröderne, hvilka dock icke öfverlefde honom sjelf).

Detta testamente innehåller nu icke en rad, som tyder på, att *Enkans* presumtive arfvingar skulle komma till ringaste del af förmögenheten efter CARL GRILL.

Men WENDTLAND har påstått och ifrigt advocerat för, att utan hänsyn till, att Testamentet förfogade om *hela* kvarlåtenskapen, Enkan skulle erhålla 1:o giftorätt ur gemensamma boet, utan surrogatskyldighet, samt 2:o) att dessutom och derutöfver Testamentet skulle äga gällande kraft i de delar, som afsåge *Enkans* förmåner, sedan giftorätten var uttagen, icke utur bo oskifta, utan utur mannens enskilda bo, alltså på bekostnad af de lagliga arfvingarnes rätt; hvarigenom ingenting kunde blifva öfver af hela boet för deras räkning, och hvarigenom alla Testamentets bestämmelser, som afsåge *deras* fördelar, komme att förfalla.

Han har alltså förklarat ogiltiga de punkter, som föreskrifva, att dessa arfvingar skulle *genast* efter CARL GRILLS död inträda i äganderätt till Kartorp och öfriga fastigheter, samt efter Enkans död, till gården i Motala. Han har dekreterat, att orden "äga och under sin återstående lifstid disponera" äro liktydiga med "äga och för *alltid* behålla" — och vidhållit att denna Motalagård skulle gå i arf till hennes egna arfvingar, eller att hon ägde densamma fritt afyttra och förskingra bäst hon behagade. Och detta sista förfarande med densamma har han också, såsom Enkans förmyndare, helt obesväradt vidtagit.

CARL GRILLS arfvingar hafva deremot yrkat, att *antingen* skulle *arfslagen* gälla, i hvad den stadgar om giftorätt i äktenskap, som ingåtts före den 19:de Maj 1845, och denna giftorätt alltså beräknas i återstoden af boet, sedan arfvejord undantagits, eller surrogat derföre afsatts af annan arfvejord eller lösören; *eller ock* skulle Testamentet gälla i sin helhet. Fastän detta gamla Testamente skulle kunna anses annullerat och ogildt genom det sista Testamentet af år 1859, så hafva de icke klandrat detsamma, alldenstund det sednare afsåg helt andra föremål för den döendes sista omtanka, än hustrun, och således icke kunde i hennes intresse ersätta det förra, i fall det skulle hafva upphäfts, enär detta, utan att åsidosätta CARL GRILLS lagliga arfvingars rätt, afsåg att bereda Enkan under sin återstående lifstid ett anständigt underhåll och en betryggad existens, hvartill Giftorätten, sedan arfvejorden surrogerats, icke skulle lemnat någon tillgång.

Men de kunde icke medgifva, att *både Giftorätten* skulle uttagas till fullo, och sedan också *Testamentet* af 1846 förklaras gällande och utskiftas utur mannens andel i boet.

Och de kunde ännu mindre medgifva, att Testamentet ventyddes och förklarades giltigt, endast i hvad det kunde tolkas till Enkans och hennes presumtive arfvingars fördel, — men underkändes i hvad det innehöll till CARL GRILLS arfvingars fördel, — och att på samma gång äfvenledes giftorätt, efter Giftermåls- och Ärfdabalken, utskiftades ur boet på dessa arfvingars bekostnad.

Ty genom ett sådant förfarande skulle uppenbarligen lagen våldföras och ingenting blifva öfver för dessa CARL GRILLS *rätta arfvingar* och *testamentsägare*.

Såsom "arfvingar" hafva de emellertid blifvit ansedda och godkända, till och med af WENDTLAND, likasom af andra autoriteter och

domare, der det gällt några kostnader och utgifter i och för sterbhusets räkning, och i och för det väntade arfvet. Sålunda hafva de fått utbetala sin andel af Bouppptecknings- och arfskifteskostnaderna äfvensom till Sterbhusets fordringsägare och Testamentstagarne, enligt 1859 års Testamente, af egna medel, innan deras arf utfallit, ett belopp af 8,468 R:dr, redan före 1862, och under samma år, efter inlagd protest emot dessa kännbara offer, blifvit af Konungens Befallningshafvande genom laga utslag ålagda att förnöja den siste Testamentstagaren eller Fordringsägaren hos CARL GRILL, med ett belopp af 2,200 R:dr.

Hvartill på köpet kommit Rättegångskostnaderna, hvilka icke af lupit med obetydliga summor under alla de år, som Domstolarne anlifats i denna tvistefråga.

Men af sin andel i arfvet efter sin Broder och Farbroder hafva de ännu icke kommit i besittning af mera än CARL GRILLS efter sin Broder ANTON 1855 ärfda $1/4$ i *Ullevi* och *Jernberga* hemman, samt den $1/12$ i samma gårdar, hvaraf CARL GRILL skulle njuta afkastningen enligt GUSTAF GRILLS Testamente, hvilka lotter borde dem, oomtvistadt, tillfalla efter de Testamentariska förordnandena, och hvilka gårdar de händelsevis voro i besittning af före arfskiftet och arfsprocessens begynnelse.

Då likväl dessa gårdars värde beräknats till det höga beloppet af Kr. 100,000
i stället för 50,000, hvartill de först upptogos, men deras afkastning aldrig stigit högre än till ett belopp, som
å 6 proc. svarar emot Kr. 60,000
så kan ifrågavarande $1/3$ -del icke anses värd mera än
högst Kr. 20,000

hvaraf nära hälften, af arfvingarne, till Sterbhusets utredning förskoterats — och synes, huru man än räknar, att en mycket ringa del ännu tillfallit dessa arfvingar af den qvarlätenskap af Kr. 78,637: 85, som i boet skulle hafva funnits vid CARL GRILLS fränfalle, 1859.

Enkefru GUSTAFVA har dock icke bemäktigat sig det öfriga. Hon fick icke längre än fyra år njuta af det välvilliga skydd emot mannens egennyttiga släktningars rofgrighet, som WENDTLAND, i egenskap af förmyndare och juridiskt ombud, egnat henne, utan afsomnade vid 80 års ålder, år 1863 den 13 Maj, i Motala. Men Boets redbarheter voro redan dessförinnan tagne i besittning af WENDTLAND, och öfver desamma har han alltsedan fritt förfogat. Gården i Motala sålde han utan att fråga Sterbhusdelägarne derom, och uppbar köpeskillingen utan att derföre redovisa. *Kartorp* och *Eversby* är det *han*, som utarrenderat och uppburit arrendena för, tvärtemot Testamentets lydelse, att *äganderätten* till *Kartorp* och öfriga fastigheter borde tillfalla CARL GRILLS egna arfvingar. Arfvingarnes begäran att egendomen skulle beläggas med qvarstad, om den icke kunde dem ovilkorligt öfverlemnas, innan tvisten om arfvet vore afgjord, har Konungens Befallningshafvande afslagit.

Sedan Arfvingarne till CARL GRILL sålunda funno sig bringade till nödtvånget att öfverklaga Arfskiftet, så fann sig äfven WENDTLAND

tillståndigt, också han, att, på egna och medarfvingars vägnar, anmäla missnöje deremot — och vädja till laga Domstols afgörande!

Att följa hela denna rättegång, genom alla dess facer ända till högsta instancen, och redogöra för alla de *uppskof* i följd af WENDTLANDS uteblifvanden, eller felaktiga fullmakter, eller vittnens försummade inställelser, eller för de *återförvisningar*, jäf, invändningar och vädjanden, hvarmed afgörandet dragits ut på längden, och hvarunder WENDTLAND sutit i orubbadt bo och besittning af egendomarne, skulle blifva allt för vidlyftigt. Allt hvad som skrivits i denna sak, är mycket litet uppbyggligt. Hederliga och skickliga sakförare hafva icke alltid stått till buds, då det gällt att tvista med en så durchdrifven lagtolkare som WENDTLAND, eller hafva de, som åtagit sig den allt vidlyftigare blifna processen, en efter annan, tröttnat i den ojemna kampen. Domstolarne hafva, i förmodan att de hade hederligt folk att göra med, på båda sidor, kanske icke velat fränkänna WENDTLANDS tvärsäkra anspråk allt berättigande, efter som han sjelf ansåg dem så obestridliga, och kanske icke haft så lätt att reda upp alla de invecklade knutarne i denna tilltraslade härfva, eller fyndighet nog att med klara skäl tillbakavisa de sofisterier och hårklyfverier, hvarmed WENDTLAND velat ådagalägga, att lagen kunde tolkas till hans fördel, — och de tyckas hafva ansett sig komma lättast ifrån hela saken, genom att gifva parterna litet hvar.

Men serskildt förtjenar dock att betraktas ett utslag af Aska häradsrätt af den 23 Maj 1873, sedermera åberopadt af WENDTLAND uti hans stämningar såsom serdeles dräpande, hvaruti förklaras, — "att mannen (CARL GRILL) icke kunde antagas hafva haft för afsigt "att förminska hustruns rätt i boet, genom sitt Testamente, ej heller "kunnat bortgifva hennes rätt i boet" — och på hvilken förmodan om, hvad mannen kunde "hafva haft för afsigt," denna häradsrätt, och efter den de andra domstolarne, grundat sina domslut.

Då nu, genom Testamentet, om man håller sig till dess *bokstafliga* ordalydelse, mannen tvärtom just afsåg, att hans hustru skulle under sin lifstid fritt disponera Motalagården och njuta inkomsterna af nästan alla de öfriga fastigheterna, som vöro kvar, — i stället att om lagen om giftorätt strängt blifvit tillämpad, så att all qvarlåtenskapen tagits i anspråk att dermed surrogera den sålda arfvejorden, hon skulle fått *intet* öfver att lefva af, — så är det alldeles solklart, att Testamentets mening var att tillförsäkra henne *större* rätt i boet, än henne eljest kunnat tillkomma.

Och långt ifrån att bortgifva sin hustrus rätt i boet genom Testamentet, var denna testamentariska disposition det enda sätt, hvarpå *han* kunde försäkra henne om den anständiga utkomst, som han ville henne bereda.

Men, hvad han afsåg temligen tydligt genom det uttryckliga begränsandet af hustruns ägande- och dispositionsrätt af egendomarne, inom hustruns lifstid, det var, att fränkänna *hennes anförwandter*, på CAVALLINSKA sidan, all *laglig* rätt, att åtkomma någonting af sin, på GRILLSKA sidan ärfda och efterlemnade, egendom. Detta är nu Testamentets *fel*, ett fel, som gör det så orimligt i WENDTLANDS tycke, och detta fel har framkallat försöken att, genom lösa antaganden om Testa-

tors afsigt, vantyda dess bokstaffiga innehåll. För den, som vill och kan läsa det rätt innantill, är det serdeles lättfattligt och dess mening uppenbar, att lemna *Enkan* till fullo hennes rätt och vida deröfver, — men åt hennes *anhöriga* och *arfspretendenter* — *ingenting*. Det är också en mycket vanlig händelse, likasom det utgör hufvudmotivet till alla de äktenskapsförord och *pacta*, som nu äro så brukliga, efter nya arfslagens promulgerande, att en man eller hustru önskar och bestämmer, att hans eller hennes förmögenhet, i fall af frånfälle utan bröstarfvingar, skall återgå till dess *egen släkt*, hvarifrån den kommit, således *icke tillfalla makans släktingar*.

Denna känsla och förkärlek för sin egen släkt är så naturlig och så allmän, att, huru absurd den än kunnat förekomma WENDTLAND, ingen annan borde finna den underlig. Säkert är, att, om vid detta tillfälle förmögenheten tillförts boet från CAVALLINSKA släkten, — mannens arfvingar skulle icke allenast *respekterat* hvarje förbehåll från hustruns sida, som gått ut på, att låta egna släktingar komma i oqvad besittning af hennes arfvegods; utan ansett *oförenligt med heder och samvete* att mot sådant förbehåll göra ringaste insaga.

Huruvida någon serskild anledning förefanns till speciell ovilja eller antipathie emot hustruns släktingar, är icke veterligt och behöfver alldeles icke förutsättas. Det är icke ens känt om dessa släktingar voro för mannen bekanta till namnet. Den ryktbarhet, som WENDTLAND i sin nobla verksamhet sedermera vunnit, och som gjort honom till en storhet i sitt slag, var då ännu icke hunnen till den höjd som sedermera. Också kan det vara möjligt, att CARL GRILL tyckte, att WENDTLANDS lofvande anlag gifvo honom god utsigt till bergning ändå, utan att denna skulle beredas honom på bekostnad af GRILLSKA släkten.

Anledningen må nu vara hvilken som helst, så är Testators afsigt och mening oförtydbar. Dock har det antagande som Aska häradsrätt hittat på, blifvit i den ena Domstolen efter den andra taget för godt, och lagts till grund för deras domslut i denna arfsprocess — så att det sluteligen kommit derhän, — genom Högsta Domstolens utslag i saken, afgifvet den 14 Oktober 1875, — hvari emellertid föreskrefs, att surrogering skulle ske, också af 1/2 af *Bona*, för . . . 24,500: — af 1/6 af *Vilkhytta* för 1,340: — af 1/6 af *Godgård* för 16,666: 67 alltså surrogatet för dessa fastigheter, jemte 4/675 af *Söderfors* för 2,700: — och af 1/5 af *Axhult* för 12,000: — beräknas till en Summa af 57,206: 67

men i öfrigt ingen ändring ske, utan arfskiftet fastställas —

— att WENDTLAND och hans medarfvingar efter GUSTAFVA CAVALLIN, blifvit tillerkända nästan allt, hvad de gjort anspråk på af CARL GRILLS efterlemnade egendom, den de ock hela denna tid af nära 20 år varit i factisk besittning af, och att CARL GRILLS arfvingar få dermed låta sig nöja.

Arfskiftet sålunda bestämdt — kommer det nu att ytterst bero på, hvad som nu kan finnas kvar af förmögenheten, efter en så mångårig

förvaltning af WENDTLAND, och om denne kan förmås att afgifva någon räkenskap och redogörelse för sin förvaltning.

Härmed är historien om *Wendtländska arvet* emellertid ännu på långt när icke slut.

Att Lagen innehåller en mängd vilkor och förbehåll, på hvilka äganderätten stundom beror, då ägaren af okunnighet, af missförstånd om deras tillämplighet för ett visst fall, eller af försummelse, uraktlåtitt att iakttaga alla formella föreskrifter, det är nu känt. Äfvenså att de, som hafva till födkrok att ockra på andras obekantskap med alla dessa lagrum, hafva ett tacksamt fält för sina operationer, och mången gång lyckas att ur andras händer rycka en välfången egendom, eller åtminstone i form af böter eller skadestånd pressa af dem mycket penningar. Besitta dessa samhällets parasiter, utom lagfarenhet, också envishet och étourderi, så blifva lagens många dunkla paragrafer och oklara hänvisningar rigtiga guldgrufvor, dem de icke försumma att bearbeta. I sådane specialisters ögon är lagen till, icke för att skipa rätt medborgare emellan, utan för att rikta advokater och lagvrängare.

Den recett, som WENDTLAND hade inhöstat i arfstvisten om CARL GRILLS qvarlätenskap, synes hafva lockat honom att försöka, om icke äfven af GUSTAF GRILLS efterlemnade förmögenhet någonting kunde vinnas till förmån för den affidna tanten GUSTAFVA, om hvars rättigheters bevakande han ådagalagt ett så oförtröttadt nit, redan i arfsfrågan efter hennes man CARL GRILL.

Ofvan är anfördt, att Brukspatronen GUSTAF GRILL, som afled år 1858, året före sin broder CARL GRILL, förordnat i *sitt Testamente*, huru efter hans egen och efter hans hustrus död, utan att efterlemnna bröstarfvingar, skulle förfaras med deras qvarlätenskap.

Samma afsigt att *åt släkten af sitt namn* öfverlemma hufvudsakliga delen af sin förmögenhet, som i CARL GRILLS testamente framstår, ledde *äfven honom* att om sin egendom förordna så, att den äfvenledes barnlöse CARL GRILL och hans fru *icke* skulle komma i besittning af någon *äganderätt* till qvarlätenskapen, som bestod af $\frac{1}{4}$ i *Ullevi* och *Jernberga* hemman, och för resten af lösören och fordringar, — utan att äganderätten skulle tillkomma hans egna brorsbarn, samt hans egen hustrus, född SCHITZERCRANTZ', lagliga arfvingar och endast *afkastningen* af den arfslott, som bort tillfalla brodern CARL GRILL, åtnjutas i deras lifstid af honom och hans hustru, en del att räkna från hans eget frånfalle, det öfriga först efter båda makarnes död. Som hans fru dog först 1866, alltså sedan både brodern CARL GRILL och hans Enka affidit, så hunno de ingendera att komma i åtnjutande af denna del af arvet.

Ärfdabalkens 18 kap. 1 § föreskrifver nu visserligen, att "den som något Testamente fått hafver, vare skyldig, att det bevaka" — men då närmaste och *lagliga arfvingarne* ingen sådan skyldighet äga, och som Testamentet icke förbehöll dessa arfvingar någon serskild förmån, hvarigenom de i ordets egentliga bemärkelse kunde anse sig såsom *Testamentstagare*, gent emot sig sjelfva såsom arfvingar, — och

de förbehåll, hvarigenom CARL GRILL *uteslöts från äganderätt till en del af boets tillgångar, direkt endast rörde honom*, efter hvars frånfälle de också ansågo sig såsom *hans* enda rätta arfvingar, — och alldenstund denna sednare, som erhållit del af Testamentet, lemnade det *oklandradt*, — och enär, till yttermera visso, tydligen föreskrifves i 18 kap. 4 § Ärfdabalken, att "*fjernare arfvinge i sådant fall ingen rätt äger att de å tala*". — hvarförutom GUSTAF GRILLS Enka skulle sitta i orubbadt bo till sin död, hvadan ej heller något arfskifte förr än 1866 kunde ske, och, utom andelen i *Ullevi och Jernberga*, icke heller någon del af arvet förr tillträdtes, — så föll det heller icke någon af arfvingarne in, att *de* skulle behöfva bevaka detta GUSTAF GRILLS Testamente, som från alla andra sidor lemnades *oklandradt*. Det är nu väl sannt, att CARL GRILL icke hade lång tid på sig att anföra några klander, emedan han dog blott 6 månader sednare än brodern. Men detta laga förfall var *icke* orsaken till, att sådant uteblef, ty beredvilliga hjälpare skulle alltid funnits att tillgå för att utföra hans vilja; utan skälet var, att CARL GRILL var lifvad af samma önskan som brodern, att egna brorsbarn skulle komma till den förmögenhet, som utgått utur släkten, hvilket hans eget Testamente så tydligt ådagalägger.

Dessutom, och framför allt, skulle hans klander *omöjligen* kunnat leda till något upphäfvande af brodrens Testamente, ty det är icke nog att klandra ett sådant document. Domstolen måste också finna klandret befogadt, och här förefanns ju icke en stymmelse till skäl för ett upphäfvande af detsamma.

Emellertid har WENDTLAND funnit sig föranlåten att äfven här, flera år efter sin mosters död, uppträda och bevaka hennes rätt, samt — i anledning deraf, att han försport, att de lagliga arfvingarne icke bevakat GUSTAF GRILLS och hans Frus *inbördes Testamente*, som likväl var företett och uppvist vid Stockholms Rådsturätt, både straxt efter dess upprättande af mannen, och år 1859 efter hans död af Enkan, och alltså *lagfaret* och giltigt till alla dess delar likaväl som till den punkt deri, som förordnade om Enkans rätt i boet, — yrka, att Testamentet borde förklaras ogildt, samt att arfvingarne borde fråntäda så stor del af arvet som om Testamentet icke funnits, bordt tillfalla CARL GRILLS Enka såsom giftorätt i dennes arfslott — hvilken af *hennes arfvingar* alltså borde ärfvas! Med hvad rätt en fjernare arfvinge än CARL GRILL sjelf skulle kunna, emot lagens tydliga stadgande, tala å ett Testamente, utan hans uppdrag, långt efter sedan det oklandradt gått i verkställighet, det är nu icke utredt; annu mindre är utredt, på hvad skäl en formalitets försummelse i bevakningen skulle kunna medföra en lika effekt och återverkan, som om målsäganden sjelf, CARL GRILL, icke allenast hade klandrat Testamentet, utan ock detta klander skulle hafva ledt till Testamentets ogillande, hvilket icke ens är tänkbart.

Rådsturätten i Stockholm hade ock i dom af den 20 Oktober 1868 förklarat, "att arfvingarne icke hade behöft serskildt iakttaga bevakningsätgård, och att Enkans gjorda bevakning, hvarvid Testamentet var inregisteradt i Rättens protokoll, varit tillfyllestgörande." Men WENDTLANDS insagor förmådde mera än Rådsturättens förklaring, och Rådsturättens utslag upphäfdes genom Svea Hofrätts dom den 22

April 1869, hvilken dom också Högsta Domstolen under den 20 December 1869 fastställde, i det den tilldelade CAVALLINSKA arfvingarne arfsrätt i GUSTAF GRILLS efterlemnade bo, för den giftorätt, icke öfverstigande 1/3 i mannens arfslott, som CARL GRILLS enka skulle tillkommit, om hon lefvat, och om intet Testamente funnits! alltså förklarad detta af Makarne sjelfva inför Rådhusrätten redan 1858 föredde, och 1859 af Enkan lagfarna Testamente ogildt. — Det är väl nu sant, att arfvingarne försummat att det bevaka, och att deras okunighet om att en aflägsen arfspretendent som WENDTLAND ens fanns, eller kunde också här uppträda, härtill var en anledning — och att de skulle ansett sådant för ett misstroende ovärdigt emot hvarandra, då de viste, att samtliga arfvingarne voro hederliga personer, för hvilka dess anhörigas yttersta vilja borde vara helig, och icke kunde komma ifråga att af någon bland dem kränkas. Att WENDTLAND *sjelf bevakat* CARL GRILLS Testamente till förmån för Enkan, är *icke känt*; men dettas bestämmelse till hennes förmån har han låtit sig väl behaga. Så mycket uppbyggligare föreligger hans anspråk på arf efter GUSTAF GRILL — genom åtgärden att få dennes Testamente förklaradt ogiltigt på grund af bevakningsförsummelse, och desto obegripligare, att Domare funnit rätt att utfärda en sådan förklaring.

Hvarmed de lagliga arfvingarne emellertid hafva att låta sig nöja. Genom ett reviderande också af arfskiftet efter GUSTAF GRILL skulle de nu söka att få beräknadt, huru mycket af deras 1866 delade arf skulle afskiftas, för att i *bakarf*, öfverlemnas till WENDTLAND, och utgöra lönen för hans mångåriga sträfvanden och outröttliga ansträngningar i denna arfstvist.

Så stod saken år 1878, på 20:de året efter GUSTAF GRILLS fränfalle.

Båda arfskiften skulle alltså göras om på nytt. Grunderna voro emellertid bestämda, och WENDTLANDS anspråk hade, i allt väsendtligt, vunnit erkännande.

En vanlig processmakare hade nu varit nöjd, och man hade kunnat skrida till utväljande af arfskiftesförrättare eller kompromissarier, för att åstadkomma de anbefallda rättelserne. Men WENDTLAND vägrade alldeles att utse några sådane för sin del. Han ville sjelf diktera i den frågan, — eller låta saken förblifva oafgjord.

Uppställande en mängd nya anspråk och klagopunkter, ville han ingå i förlikning, blott i fall dessa medgäfves af hans motparter — eller ock att hela arvet efter CARL GRILL, Kartorp och Eversby, som han redan tagit i besittning, skulle fortfarande förblifva i hans ägo och dessutom att 6,000 Kronor skulle af vederparterne till honom och hans medparter kontant utbetalas!

Detta sista förslag var egentligen framkommet i anledning af en af Grilliska arfvingarnes, affidne kapiten MATHIAS GRILLS konkurs, hvori WENDTLAND fann sig befogad att bevaka sin förmente fordran, men ville nedlägga sin talan, om MATHIAS GRILL öfverlät sina andelar i Kartorp och Eversby och betalade 375 Kronor kontant, samt öfriga hans medarfvingar ingingo på enahanda vilkor för sina delar.

WENDTLANDS tvärsäkra och med vanlig advokatorisk skicklighet

framställda anspråk såsom *fordringsägare* i boet — i stället för att den aflidne tvärtom, såsom arfvinge efter CARL GRILL, ägde andel i Kartorp m. m., som WENDTLAND förhållit dessa arfvingar, att af WENDTLAND *fordra och utbekomma*, — förmådde äfven här Domstolen att taga hans kraf för verkliga, samt förordna om afsättande, till de rätta fordringsägarnes förfång, af en del af tillgångarne, — för den händelse att krafven skulle i en framtid kunna godkännas!

Under sådana förhållanden satte sig en af Grillska arfvingarna (F. Östberg) ned att, i samråd med en af våra anseddaste rättslärd (Rev. Sekreteraren Poignant) omgöra på egen hand båda arfskiftena, i enlighet med Högsta Domstolens utslag, — hvilket digra arbete de under år 1879 medhunno. — De hoppades, att, med tillmötesgående af en del af WENDTLANDS nya postulater, kunna förmå honom att gilla de resultat, hvartill deras beräkningar skulle komma, då han sjelf icke kunde förmås att deltaga i, eller utse någon person att å sina vägnar deltaga i detta besvärliga arbete.

A. Arfskiftet efter Carl Jakob Grill.

De anmärkningar, som under öfverläggningarna med WENDTLAND af denne blifvit anförda såsom anledningar till hans höga anspråk, voro dels gamla, dels nya, — och togos dessa först i betraktande samt besvarades som följer: nemligen 1:o) att första utredningsmannen i CARL JAKOB GRILLS bo, ANTON GRILL, skulle afyttrat lösören, som tillhört Enkan, till köpare, hvilken blifvit oförmögen att gälda sitt köp, samt i öfrigt bortfört sådane ur boet — hvarföre WENDTLAND nu ville bli godtgjord.

med, att Enkefru GUSTAFVA GRILL hade sjelf bedt ANTON medtaga några gamla kinesiska porslinsgubbar och taflor, som af CARL GRILL ärfts från Godgård, för att till släkten återlemnas, alltså med varm hand bortskänkt dem, och att någon annan förskingring vore hvarken känd eller styrkt, — men att WENDTLAND, som sedan, eller 1861, tagit både Gumman och lösöreboet om hand, åläge att redovisa för hvad försäljningen inbringat, samt att indrifva liquiden, om någon köpare försummat att betala.

2:o) att samme ANTON GRILL, såsom utredningsman, under de 2 första åren uppburit arrendena af Kartorp och Eversby, hvilket borde beräknas: *med* att annat icke heller vore yrkadt, hvad 1859 års arrende vidkomme, och att om beloppet ingen ovisshet vore rådande, emedan gamla arrendekontraktet då ännu gällde, intill 18 14/3 61 — och utgjorde pr år detta belopp 1,800 Kronor, utom 520 lisp. hö, 3 skeppund halm, m. m. att in natura leverera till Enkefrun i Motala. ANTON GRILL hade uppburit af detta arrende för 1859—1860, (18 1/4 59 = 900, 18 1/2 60 = 600, 18 2/3 60 = 250), S: a 1750 Kronor, men ingenting för 1860; och deraf utbetalt i serskilda poster till Enkefru GUSTAFVA GRILL och Herr WIDIN samt Herr WENDTLAND 1,534: 86, hvadan skulle således återstå 215: 14, hvilka WENDTLAND, då han afsatte utredningsmannen och sjelf intog dess plats, väl ålegat att också affordra honom, likasom att uppbära följande års arrende.

3:o) att den person, som efter 18 1/4 61 arrenderat gårdarne Kartorp

och Eversby af WENDTLAND, nemligen C. G. NILSON i Bergsäter, gjort konkurs och WENDTLAND på honom förlorat 2 års arrenden, samt att hemmanen genom ovissheten om äganderätten ej kunnat utarrenderas på längre tid, och alltså betingat låga arrendebelopp, hvilket allt vederparterne också borde vidkännas:

med att CARL GRILLS arfvingar, som aldrig uppdragit åt WENDTLAND att taga befattning med dessa hemman, icke kunna vidkännas förluster, som hans egenmäktiga besittningstagande och utarrenderande på eget beråd möjligen kunnat ådraga honom, och att *de* icke vållat, att tvist om äganderätten uppstått, — hvarjemte *de* icke heller fordrade, efter 1861, större årliga arrendersättningar, än efter hvad hemmanen afkastade förut, eller vid CARL GRILLS död — och att, då dessa arrendebelopp, eller för Kartorp = 800, för Eversby = 1,000 Kronor, utgöra blott 4 proc. af värderingssummorna, lägre reuener ej böra kunna ifrågasättas, hålst äfven skogseffekter lära från egendomarne under WENDTLANDS tid hafva försålts, samt foderleveransen icke beräknats.

4:o) att underhåll till sjukliga drängen SVEN utgått af gården i Motala, efter CARL GRILLS frånfalle, och att testamentsförmåner från Kartorp utgått till JOHANNA JOHANSDOTTER, hvilket allt borde Wendtland ersättas af CARL GRILLS arfvingar:

med, att SVENS underhåll tillhörde gården i Motala, i hvems hand den än kommit, eller ock Motala kommun; och lærer icke i Testamentet stå, att gården borde, ograverad, eller utan tillhörande onera, af Enkan åtnjutas; samt att förmånerne till JOHANNA: 3 T:r Råg, 2 T:r Korn, 2 T:r Blandsäd, och 50 Kronor, intill hennes död 1878, kunna uppskattas till 150 Kronor årligen, — hvilket måhända kunde anses tillhöra arfvingarne att vidkännas, och som *de* icke ville undandraga sig, om *de* i öfrigt utfå sin rätt, och komma i besittning af Kartorp, hvarförinnan denna gård hade varit närmast om att bestrida JOHANNAS underhåll.

5:o) att Motalagården, så länge tvisten varade, icke kunnat bebyggas, eller försäljas, hvadan WENDTLAND icke kunnat njuta alla de fördelar af denna possession, som han påräknat:

med: att gården i Motala, enligt Testamentet, var Enkans rätt att äga och *disponera* under sin lifstid, och CARL GRILLS arfvingar derefter ämnad, samt aldrig bort säljas, — hvilken afyttring dock WENDTLAND tillåtit sig, om till större eller mindre profit för honom, komme nämnde arfvingar icke vid, då *de* icke vållat honom några förluster vid denna affär.

6:o) att i Kartorp och Eversby sluteligen andelar tillkomme WENDTLAND och hans medparter, — på den grund, att anspråket på vederlag, eller surrogat för arfvejord, som nu af Högsta Domstolen var gilladt, hade först ogillats af Häradsrätten, och att Göta Hofrätt förklarar, att ändring häri icke till pröfning upptages, för så vidt anginge dem af CARL GRILLS arfvingar, som under tiden afidit, nemligen Enkefru REGINA GRILL och Brukspatron WILHELM GRILL, samt vidare stadgat, att endast 1/3 af surrogatanspråket godkändes,

med; att om CARL GRILLS arfvingar genom någon återigen uraktlåten bevakningsformalitet förlorat rätten, äfven såsom arfvin-

gar efter Fru REGINA och WILHELM GRILL, att beräkna surrogat för deras räkning efter K. M:ts dom, som först sedan fallit, när dessa personer affidit, redan innan Hofrättens utslag afgafs; — så utgör detta surrogatsanspråk för Fru REGINA GRILL $\frac{1}{6}$, och för WILHELM GRILL $\frac{1}{27}$ af 57,206: 67, eller = 11,653: 21 efter följande beräkning:

Fastställde surrogaten för:

$\frac{1}{2}$ af Bona	24,500: —
$\frac{4}{675}$ af Söderfors	2,700: —
$\frac{1}{6}$ af Wilkhyttan	1,340: —
$\frac{1}{6}$ af Godegård	16,666: 67
$\frac{1}{5}$ af Axhult, m. m.	12,000: —

S:a 57,206: 67

med afdrag af 11,653: 21, Rest alltså 45,553: 46

Alla dessa insagor sålunda upptagna och besvarade, utgingo arfskiftesförrättarne vidare från antagandet, att Enkefru GUSTAFVA GRILL skulle hafva bekommit:

af Eversby så stor del med äganderätt, som motsvarar	4,714: 86
och med dispositionsrätt under sin lifstid, så stor del deraf, som motsvarar	13,272: 11
hvar emot CARL GRILLS arfvingar genast vid dödsfallet skulle hafva inträdd i ägande- och dispositionsrätt af så stor del, som svarar emot	7,013: 03

S:a Kronor 25,000: —

och att Kartorp skulle innehafvas af GUSTAFVA GRILL på lifstid, värderadt till Kronor. 20,000 —

Alltså skulle redovisas för och utbetalas till CARL GRILLS arfvingar afkastningen af

Eversby från $18 \frac{1}{3}$ 59 till $18 \frac{1}{3}$ 65, då GUSTAFVA GRILL dog, för 7,013: 03 och från $18 \frac{1}{3}$ 65 till nu, för 20,285: 14 samt afkastningen af

Kartorp från $18 \frac{1}{3}$ 65 till nu, för 20,000: —
revenueu för det hela beräknad till 1,800 Kronor med afdrag af för-
månerne till JOHANNA JOHANDOTTER.

Arfskiftesförslaget efter Carl Jakob Grill,

som nu upprättades, blef, med de rättelser, som på grund af K. M:ts utslag den 14 Oktober 1875 iaktagits samt de nu medgifna ändringar, af följande lydelse:

Bocets tillgångar, enl. 1860 års artskifte =	96,294: 28
Tillkommer $\frac{1}{12}$ i Ullevi och Jernberga =	6,162: 37 = 102,456: 65
Hvarifrån afgå skulder =	17,656: 43
	= 84,800: 22
rättadt till =	84,700: 04

att fördelas, som följer:

1:o) Enkans fördel $\frac{1}{20}$ af lösören . . . = 352: 53

2:o) 1/4 af Ullevi m.m. arfvejord . . . =	18,487: 10
1/12 af d:o =	6,162: 37
3:o) Surrogat för försäld arfvejord =	57,206: 67
hvarifrån afgår för Fru Regina och Wilhelm Grill 11/54 =	11,653: 21 = 45,553: 46
4:o) Mannens giftorätt =	9,429: 72
5:o) Hustruns giftorätt =	4,714: 86 = 84,700: 04
Af <i>mannens lott i boct</i> : utgörande:	
1/3 af Ullevi m. m. =	24,649: 47
Surrogatsbeloppet =	45,553: 46
Giftorätt =	9,429: 72 = 79,632: 65
utgår vidare:	
a) Gården i Motala =	8,000: —
b) Löseegendom, med afräkning af hvad som utgått i fördel =	6,908: 50
c) Öfriga testamenten =	9,500: —
hvidan för CARL GRILLS arfvingar återstå öfverblifna =	55,224: 15 = 79,632: 65

alltså:

A. Tillkommer Enkefru Gustafva Grill.

Fördel i lösören =	352: 53
Gården i Motala =	8,000: —
All löseegendom utom fördelen =	6,908: 50
Giftorätt, (att utgå i Eversby) =	4,714: 86
	<u> = 19,975: 89</u>

Och såsom morgongåfva, att bekomma

i fast egendom, 1/6 af 79,632: 65 . = 13,272: 11

att utgå i besittningsrätt till så stor del af Eversby under sin lifstid, som svarar emot samma belopp, jemte besittningsrätt under sin lifstid af Kartorp.

B. Tillfaller Carl Grills arfvingar

All öfrig Egendom, nemligen:

Ullevi och Jernberga andelarne =	24,649: 47
Kartorp, efter Enkefruns död =	20,000
Eversby, efter Enkefruns död, utom så stor del deraf, som svarar emot	4,714: 86
	<u>20,285: 14 = 40,285: 14</u>

S:a = 64,934: 61

hwaremot dem åligger att förnöja *Testa-**mentistagarne*, med = 9,500: —Rest = 55,224: 15 = 84,700: 04**Liqviden**emellan GUSTAFVA GRILLS och CARL GRILLS *arfvingar* skulle således upp-
göras, som följer:*De förra uppbära:*

18 $\frac{1}{2}$ 60 fordran å 1:a årets arrende . . . =	215: 14
18 $\frac{1}{2}$ 79 19 års ränta derå =	204: 44 = 419: 58

De sednare bekomma:

18 $\frac{1}{3}$ 60	1 års afkastning af 7,013: 02 i Eversby =	280: 52
	hvarifrån afgår JOHANNAS underhåll =	150: —
	S:a =	130: 52
18 $\frac{1}{3}$ 61—18 $\frac{1}{3}$ 65	= 5 års d:o med d:o afdrag =	652: 60
18 $\frac{1}{3}$ 66	1 års afkastning af 20,285: 14 i Eversby =	811: 40
	och af hela eller 20,000 af Kartorp = 800	
	med afdrag af samma JOHANNAS förmån = 150 =	650: —
	S:a =	1,461: 40

18 $\frac{1}{3}$ 67 till 18 $\frac{1}{3}$ 79 = 13 års d:o d:o till JOHANNAS död 1878 18,998: 20 = 21,242: 72 jemte *Räntu* utgörande:

18 $\frac{1}{3}$ 60,	19 års å 130: 52 å 5 proc.	124: 07
1861,	18 "	117: 54
1862,	17 "	111: 01
1863,	16 "	104: 48
1864,	15 "	97: 95
1865,	14 "	91: 42
1866,	13 " å 1,461: 40	949: 91
1867,	12 "	876: 84
1868,	11 "	803: 79
1869,	10 "	730: 70
1870,	9 "	657: 63
1871,	8 "	584: 56
1872,	7 "	511: 49
1873,	6 "	438: 48
1874,	5 "	365: 35
1875,	4 "	292: 28
1876,	3 "	219: 21
1877,	2 "	146: 14
1878,	1 "	73: 07 = 7,295: 84

Summa = 28,538: 56

Med afdrag af ofvanberäknade belopp = 419: 58

blir CARL GRILLS arfvingar tillgodo, Saldo = 28,118: 98 hvarföretom de af WENDTLAND innehafde gårdarne, Kartorp $\frac{1}{4}$ hemman och $\frac{4}{5}$ af Eversby $\frac{1}{4}$ hemman, återställas till dem, den sednare gården äfven till återstående $\frac{1}{5}$, emot lösen derföre af Kronor 4,714: 36.

B. Arfskiftet efter Gustaf Grill.

Den andra uppgiften, som skulle lösas, var att avvägbringa den rättelse också i detta arfskifte, som Högsta domstolen i utslag af den

20 December 1869 ålagt arfvingarne, uppå WENDTLANDS fullföljda yrkande, som godkänts: — att fru GUSTAFVA GRILLS arfvingar af GUSTAF GRILLS kvarlätenskap skulle tilldelas ett belopp af Kronor 16,338: 80 utgörande hennes giftorätt, $\frac{1}{3}$ utaf den $\frac{1}{3}$ af hela det efter GUSTAF GRILL fallna arvet, hvilken skolat tillfalla CARL GRILL, om han lefvat. WENDTLAND, som, innan detta arfskifte företogs till rättelse, hördes, hade äfven i denna fråga framkommit med nya påståenden, såsom: att bland GUSTAF GRILLS kvarlätenskap funnos *osäkra fordringar*, nemligen af J. SÖDERHOLM Kronor 684
af FRIBERG ” 2,000
af HERZMAN ” 300

hvilka icke blifvit upptagna såsom tillgångar, och i hvilka han också ville hafva sin $\frac{1}{9}$, men på det sätt, att GRILLSKA arfvingarne skulle indrifva dem, eller ansvara för, om det uraktlåtits — äfvensom att *vissa aktier*, nemligen 14 st. i Marstrands badhus à 100 = 1,400, icke heller voro upptagna, samt borde redovisas bland sterbhusets tillgångar, hvarpå svarades och upplystes,

att dessa fordringar, alldenstund gäldenärerne saknat alla tillgångar och reverserne redan af GUSTAF GRILL och hans Enka i lifstiden lemnats obevakade, voro *värdelösa* — likasom att aktierne, å hvilka aldrig någon utdelning erhållits, äfven kunde anses så godt som utan värde, och att GUSTAF GRILLS arfvingar, i hvars händer de funnos, gerna ville afstå den del af dem, som WENDTLAND tillkom, så snart de hade vunnit sin rätt i öfrigt.

Enligt det 1866 upprättade arfskiftet befanns, att *Behållningen i boet* utgjort = Kronor 147,050, som fallit på mannens arfvingars lott. Denna andel hade dock, genom en rättegång med GUSTAF GRILLS enkas, född SCHYTZERCRANTZ, arfvingar, minskats med 1,270: —
alltså rätta behållningen 145,780: —
Deraf tillgodoföres nu CARL GRILL $\frac{1}{3}$, som utgör . . . 48,560: —
Af denna arfslott skulle åter CARL GRILLS giftorätt utgöra: $\frac{2}{3}$, och hans enkas, GUSTAFVA GRILLS, giftorätt $\frac{1}{3}$

Alltså skulle tillkomma Enkefru Gustafva Grill.

Giflorätt	16,186: 66
Beräknas nu morgongåfva med $\frac{1}{20}$ af CARL GRILLS giflorätt, 32,373: 33 till	1,618: 66
att tagas af CARL GRILLS arfvingars lott i boet, och tilläggas hans Enkas arfvingars lott, så blir beloppet eller	Summan = 17,805: 33
hvad WENDTLAND skulle vara tilldömd, att för sig och sina medpretendenter utbekomma af Grilliska arfvingarne, hvilka redan skiftat detta arf sins emellan, men nu borde samma belopp afstå, jemte ränta derå till 18 $\frac{1}{4}$ 79, eller under 12 år, 134 dagar, à 5 proc.	11,014: 34

Summa = 28,819: 67

C. Slutliqviden.

som af de båda arfskiften betingades, fick alltså följande utseende: Då, af arvet efter GUSTAF GRILL, WENDTLAND skulle be-

komma	Kr. = 28,819: 67
men, af arvet efter CARL GRILL, afstå	„ = 28,118: 98
så blir skilnaden	700: 69
hvad CARL GRILLS arfvingar skulle, den 14 Mars 1879, hafva att erlægga till WENDTLAND, emot det att de återfå Kartorps hemman och af Eversby hemman 4/5 eller hela denna sednare gård emot en lösen af.	4,714: 36

Detta förslag till uppgörelse, meddeladt WENDTLAND, har han ändå icke funnit sig nog riktad på GRILLSKA arfvingarnes bekostnad — hvilka ett uraktlåtande af bevakningen af ett *inbördes testamente* två makar emellan, i hvilket dessa arfvingar endast såsom arftagare, men icke såsom testamentstagare omnämnas, och icke ens deras namn förekomma, blott vilkoren, under hvilka en af dem, CARL GRILL, skulle åtnjuta sin andel i arvet, omtalas. så dyrt fått umgälla — utan framkom han åter med sina gamla anmärkningar, tillökta med nya, såsom:

Vid arfskiftet efter Carl Grill.

1:o) att enkans fördel, 352 Kronor, icke bort afräknas å de henne testamenterade lösören,

ehuru, enligt första arfskiftet, så redan var deladt, och samma skifte härutinnan icke är klandradt;

2:o) att, när surrogat för arfvejord ej skall utgå, hvad rörer Enkefru REGINA GRILL och WILHELM GRILL, så bör visas, huru mycket deras rätt i boet utgjort, äfvensom att de surrogerade fastigheterna, då de af CARL GRILL ärfdes, icke varit med in-teckningar besvärade, äfvensom att med boets fordringar betalats boets skulder; *oaktadt* här var klart visadt, att fru REGINA GRILL, som afled 1873, efterlemnade 8 barn, och att morgongåfva för henne icke ifrågakommit, ej heller lagligen berättigad fördel, hvidan hennes lott utgjorde *giftorätt* = $1/3$ af andelen i arvet efter CARL GRILL och att WILHELM GRILL, som afled 1864, har ärfvt $1/9$ af fadrens, FREDRIK GRILLS, giftorätts andel, utgörande $2/3$ af föräldrarnes lott eller = $1/2$ af arvet efter CARL GRILL, och att GRILLSKA arfvingarnes förlust, derigenom att talan icke blifvit af de afidna fullföljd emot häradsrättens utslag, utgör för fru REGINA GRILL $1/6$ och för WILLELM GRILL $1/27$ — samt *oaktadt* frågan om afdrag för de surrogerade fastigheternas värde för in-tecknade skulder, redan är i K. M:ts dom afgjord och detta afdrag till siffran bestämdt — samt fru GUSTAFVA GRILLS arfvingar ju icke äro ålagda att för boets skulder svara;

3:o) att, hvad Kartorps och Eversby in-tecknade skuld 2,561 Kronor, angår, denna skuld, år 1871, upphört till följd af amortering, och skuldens försvinnande bort komma hela boet till godo,

ehuru till amorteringen ju icke användts någon fru GUSTAFVA GRILLS arfvingar tillkommande egendom;

4:o) att bouppteckningsarfvodet 443: 50 bort nedsättas till 143: 50, *ehuru* förstnämnde arfvode ej klandrats i rättegången förut, hvidan arfskiftet i denna del äger laga kraft;

5:o) att arrendet å kronor 1,800 för åren 1859—1861 för Kartorp och Eversby, innan WENDTLAND öfvertog Enkans affärer, skall redovisas, oaktadt sådant redan är gjordt. (Se ofvan).

6:o) att arrendet under åren derefter, sedan WENDTLAND öfvertog gårdarne, ej bör uppföras till 1,800 kronor, utan nedsättas med 350 kronor, och alldeles afskrifvas, för de 2 år, då i följd af arrendatorns konkurs, de gått förlorade,

churu allt detta berott på WENDTLAND, såsom hafvande oombedd öfvertagit gårdarnes disposition, att komma ifrån eller lida, — och CARL GRILLS arvingar åtminstone icke vållat honom några arrendeförluster;

7:o att de gamla tjänarnes underhåll bort åligga ensamt CARL GRILLS arvingar, men icke GUSTAFVA GRILLS — m. m. af samma beskaffenhet, som redan blifvit besvaradt och delvis medgifvet.

Vid arfskiftet efter Gustaf Grill.

1:o) att CARL GRILLS arfvelott, eller $1/3$ af boet väl upptagits till 49,016: 27, (rättadt till 48,560) jemte andelen i Ullevi m. m. 6,162: 37 — men att $1/3$ af reverserne och aktierna, i värde 4,384 också borde honom tillkomma med 1,461: 33 — hvaraf borde utgå fördel och giftorätt och morgongåfva, eller följande belopp:

fördelen med	2,526: 84
giftorätt med	15,983: 71
morgongåfva med	2,595: 81 = 21,106: —

i stället för 17,805: 33, detta allt jemte 6 proc. ränta från 1 Nov. 1866 i stället för 5 proc.

oaktadt obestriddigt är, att af andelen i Ullevi m. m., som ärfdes straxt och ingått i CARL GRILLS eget boskifte, redan beräknats fördel, giftorätt och morgongåfva i nämnde arfskifte — samt väl icke kan två gånger beräknas, och äfven här föröka enkans arfslott, och ådagalagts, att de osäkra fordringarne icke äro några tillgångar, liksom att en del af aktierna i GRILLSKA arfvingarnes händer ej heller varit fruktbarande samt att den lösa egendomen, deri fördel må beräknas, utgjordes endast af

kontanter	363: 95
försålda lösören	3,786: 10
öfvertagna lösören	2,520: —
aktier 27 st. i Östergötlands Bank	3,375: —
aktier 4 st. i Göta Kanal	200: —
aktier 2 st. i Norrl. Ångbåtsbolag	200: —
aktier 14 st. i Marstrands Badhus	1,400: —

(dessa sista värdelösa) Summa 11,845: 05

hvarför fördelen ej kan uppgå till mera än $1/20$ deraf, eller 592: 25

samt giftorätten högst utgöra $1/3$ af 48,560, minskadt med 592: 25 eller 15,989: 25

och om morgongåfvan nu härtill skulle läggas, denna höst kan utgöras af $1/20$ af CARL GRILLS giftorätt

= 32,373: 32 och $1/20$ af andelen i Ullevi = 6,162: 37 = 1,926: 78

Summa 18,508: 28

Men, alldenstund GUSTAFVA GRILLS arfvingar yrkat allenast den rättelse i 1866 års arfskifte, att dem måtte tillerkännas $\frac{1}{3}$ af hvad på CARL GRILLS arfvingar belöpte af GUSTAF GRILLS bo, — och K. M:ts dom af den 20 Dec. 1869 förklarar, att deras andel *ej finge beräknas högre än en tredjedel*, så får ifrågavarande arfslott ej heller högre upptagas än till $\frac{1}{3}$ af 48,560 kronor = 16,186: 66. Och alldenstund i båda liqviderne antagits 5 proc. såsom den billigaste räntefoten å begge sidor, hvaremot ej heller hittills någon insaga afhörts, så kan GUSTAFVA GRILLS arfvingars lott ej beräknas till mer än Kronor 16,186: 66
 hvartill kommer ränta för 12 år 134 dagar å 5 proc. med 9,711: 60

Summa 25,898: 26

Då dessa WENDTLANDS anmärkningar alltså — hvad arfskiftet efter CARL GRILL beträffar — icke kunnat föranleda någon ändring, — men, hvad arfskiftet efter GUSTAF GRILL angår, nödgat till en revision, som af ordalagen i Kongl. Maj:ts dom obestriddigen påkallats, så har

Slutliqviden

måst erhålla följande förändrade lydelse:

WENDTLAND bekommer af arvet efter GUSTAF GRILL Kronor 25,898: 26
 men afstår af arvet efter CARL GRILL „ 28,118: 98

och blir skilnaden Kronor 2,220: 72

hvad WENDTLAND bort den 14 Mars 1879 till CARL GRILLS

arfvingar utbetala, äfvensom afstå *Kartorps* hemman

och $\frac{4}{5}$ af *Eversby* — eller ock hela denna sednare

gård emot lösen af Kronor 4,714: 36

att utbekomma, så *snart* hemmanen återställas till CARL GRILLS arfvingar, samt ofvanberäknade Kr. 2,220: 72 liqvideras.

Förslaget, sålunda revideradt och ånyo förelagd WENDTLAND, har emellertid af honom förklarats ingalunda kunna godkännas, — hvarföre utredningsmännen, efter fullgjordt arbete, ansågo sig med vidare åtgärder i målet icke kunna taga befattning.

Huru komma till rätta med en vederpart, som hvarken vill ställa sig till efterrättelse domstolarnes utslag, der de gå honom emot, eller ingå på uppgörelse af nytt arfskifte, eller underkasta sig kompromiss, eller träffa billig förlikning — och hvars afsigt tyckes blott vara, att fortfarande hålla tvisten uppe, och under tiden njuta af status quo, eller besittningen af dessa gårdar, i hvilken besittning exekutiva myndigheterna icke våga att rubba honom? Detta är nu ett problem, som återstår att lösa, eller lemna åt framtiden.

I November 1880.

Vår skriftställning Gårman...
 i 1878 års riksdag...
 Gårman...
 1878...
 1878...
 1878...

Stillsvidaren

med en fallande följande...
 1878...
 1878...
 1878...
 1878...

Förslaget...
 1878...
 1878...

Detta kommer till...
 1878...
 1878...